

Investigating the Relationship between Parental Supervision of their Children's Internet Settings and Children Reactions

¹ Elaheh Homayounvala PhD, ² Sanaz Alavian Ghavanini

¹ Assistant Professor, Cyberspace Research Institute, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
E_vala@sbu.ac.ir

² Master of Management Information Technology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
Sanaz.alavian.gh@gmail.com

Abstract

Today, the Internet conveys negative effects, in addition to its positive impacts. Parents' inadequate knowledge about the Internet can harm family and social life. Family plays a central role in society and human life therefore parents should protect their children from risks and harms of the Internet, in addition to the risks and harms in the real world. The present study is conducted to investigate the correlation between educational level of parents and the parental supervision of their children's private internet settings and also the correlation between supervision of parents and rejection by children. This study asked 152 Iranian students aged 15 to 17 years and one of their parents to fill out questionnaires regarding their internet usage and parental supervisions. Results show that parents with higher educational status check children's internet settings more. Results also show that the more parents check their children's internet setting the more children ignore parental supervision.

Keywords: Cyberspace, web and society, educational level of parents, parental supervision.

بررسی رابطه بین نظارت اولیا بر تنظیمات خصوصی اینترنت و عکس العمل فرزندان

الهه همایون والا^۱، ساناز علویان قوانینی^۲

^۱ استادیار پژوهشکده فضای مجازی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
E_vala@sbu.ac.ir

^۲ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، مدیریت فناوری اطلاعات، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

چکیده

امروزه اینترنت علاوه بر مزایای بی‌شمارش، معایبی نیز دارد که عدم آشنایی کامل با آن‌ها مخصوصاً توسط اولیا می‌تواند آسیب‌هایی را به خانواده‌ها و جوامع وارد نماید. در همه جوامع خانواده دارای مهم‌ترین نقش بنیادین اجتماع و زندگی انسان می‌باشد، زیرا این خانواده است که سبب حفظ سنت‌ها و ارزش‌های اجتماعی می‌شود. با توجه به اهمیت نقش اولیا در نظارت فعالیت‌های اینترنتی فرزندان، در این مقاله به بررسی میزان ارتباط بین سطح تحصیلات اولیا، نظارت آنان بر تنظیمات خصوصی اینترنت فرزند خود و عکس‌العمل فرزندان در مقابل نظارت اولیا پرداخته می‌شود. مورد مطالعه این تحقیق دانش آموزان ۱۵ تا ۱۷ ساله یک مدرسه دخترانه و اولیای آن‌ها در استان تهران می‌باشند. پرسشنامه‌های طراحی شده به ۱۵۲ نفر از اولیا و دانش آموزان به صورت تصادفی داده شده و جمع‌آوری شده است. که از میان آنان ۱۰۰ نفر به پرسشنامه‌ها پاسخ داده‌اند. سپس با استفاده از نرم‌افزار Spss16 میزان همبستگی بین سطح تحصیلات اولیا، نظارت آنان بر تنظیمات خصوصی اینترنت فرزند خود و عکس‌العمل فرزندان در مقابل نظارت اولیا بررسی شده است. نتایج نشان داده است که بین میزان تحصیلات والدین و توجه آنان به چک کردن تنظیمات خصوصی فرزندان خود و همچنین بین نظارت اولیا و نادیده گرفته شدن نظارت‌ها توسط فرزندان ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد.

کلمات کلیدی

فضای مجازی، وب و جامعه، سطح تحصیلات اولیا، نظارت اولیا.

یا افراد دیگر که به روی رایانه آن‌ها ذخیره شده است. بنابراین حفظ فرزندان از این آسیب‌ها دارای اهمیت بسزایی در خانواده، مدرسه و جامعه است.

از آنجایی که امروزه ابزارهای مختلفی مانند رایانه شخصی، تلفن همراه هوشمند، تبلت و یا کنسول‌های بازی‌های ویدئویی همواره در اختیار فرزندان و نوجوانان می‌باشند، همراهی مداوم اولیا با فرزندانشان در فضای مجازی می‌تواند امری چالش‌برانگیز به حساب آید. از این‌رو آگاهی از خطرات و آسیب‌های احتمالی فرزندان در فضای مجازی و برنامه‌ریزی مناسب اولیا در این زمینه پیش از دسترسی فرزندان و نوجوانان به اینترنت از اهمیت بسزایی برخوردار است.

۱- مقدمه

وب مزایا و معایب بسیاری برای جوامع با خود به ارمغان آورده است. کودکان و نوجوانان نیز در معرض فرصت‌ها و مزایایی همچون برقراری ارتباط سالم، بازی، خلاقیت و یادگیری هستند و از سوی دیگر در معرض خطرات بسیاری در فضای مجازی هستند که ممکن است سبب بروز آسیب‌هایی جبران‌ناپذیر بر جسم و روح آن‌ها شوند. برخی از این خطرات عبارت‌اند از: امکان برقراری تماس‌های نامناسب فرزندان با افراد ناشناس، قلدری سایبری، امکان دسترسی فرزندان به محتوای نامناسب و یا افشای اطلاعات شخصی والدین و

از ازدواج، ترویج فرهنگ هم‌پاشی به‌جای ازدواج و عادی جلوه دادن سقط‌جنین برای دختران [۳]. همچنین برخی پژوهش‌ها نشان داده‌اند که فضای مجازی می‌تواند به‌عنوان یکی از تهدیدها برای امنیت اجتماعی در جامعه باشد زیرا فضای مجازی قادر به اطلاع‌رسانی حجم عظیمی از اطلاعات است. نتایج نشان داده است که بخش عمده‌ای از جرائم مربوط به حوزه کامپیوتر، اینترنت و فضای مجازی است که امنیت اجتماعی را هدف قرار داده‌اند [۴].

گیدنز^۲ به این نکته اشاره می‌کند که گسترش اینترنت می‌تواند به انزوای افراد اجتماعی منجر شود. بنابراین اینترنت در خانواده‌ها سبب می‌شود تا مردم اوقات مفید خود را کمتر با خانواده‌ها و دوستان نزدیک خود بگذرانند. امروزه اینترنت با از میان بردن مرزها، در حال تصرف زندگی افراد در خانه و خانواده است. علاوه بر آن اینترنت سبب محروم شدن افراد از روابط اجتماعی می‌شود زیرا از یک‌طرف تعاملات مجازی جایگزین تماس‌های حقیقی اجتماعی شده است و از جهت دیگر وقت گیر است [۵].

سجادیان در مقاله خود بیان می‌کند که میزان افسردگی و انزوای کاربران اینترنت (کاربران نوجوان و جوان) در جوامع با مدت زمان استفاده آن‌ها از اینترنت رابطه مستقیم دارد. این رابطه، یک ارتباط مستقیم مثبت بین افسردگی و انزوای اجتماعی با مدت زمان سپری شده آن‌ها در اینترنت است [۶]. همچنین مشایخ و همکارانش در پژوهش خود به بررسی رابطه احساس تنهایی و نوع استفاده از اینترنت در بین دختران دبیرستانی پرداخته‌اند و بیان می‌کنند که رابطه معناداری بین احساس تنهایی و چت کردن با اینترنت در بین دختران دبیرستانی وجود دارد، ولی این رابطه در بین پسران تأیید نشده است [۷].

از آنجایی که بنیاد خانواده در هدایت کردن رفتار فرزندان و نوجوانان در شبکه‌های مجازی اهمیت بسزایی دارد، همواره مورد توجه پژوهشگران مختلف در سرتاسر دنیا بوده است. در میان پروژه‌های پژوهشی متعددی که در زمینه میزان استفاده فرزندان از فضای مجازی و بیان اهمیت نقش والدین در ایجاد فضای مجازی سالم انجام شده‌اند، می‌توان به موارد زیر اشاره نمود.

- NCES: یک نهاد فدرال اصلی برای جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل، گزارش اطلاعات مربوط به آموزش و پرورش در ایالات متحد آمریکا است که در سال ۲۰۰۱ به ارائه اطلاعاتی در زمینه استفاده کامپیوتر و اینترنت توسط فرزندان و نوجوانان آمریکایی در محدوده سنی بین ۵ تا ۱۷ سال پرداخته است.
- Net Children Go Mobile و EU Kids online: دو پروژه اروپایی در زمینه کودکان و استفاده آن‌ها از اینترنت می‌باشند.
- Internet safety project: پرتال رسمی دولت آمریکا برای امنیت فرزندان در فضای مجازی است.
- پروژه Norton Online Family Report: شرکت نورتون سیمانتک که در سال ۲۰۱۲ به بررسی تجارب منفی فرزندان و نوجوانان در فضای مجازی و میزان آگاهی والدین از آن پرداخته است.

اولیا به طرق مختلف نقش خود را در تعامل فرزندان با اینترنت ایفا می‌کنند. بعضی از اولیا نقش فعالی هنگام حضور فرزند در اینترنت و یا نقش فعال در تأمین امنیت فرزند دارند. برخی والدین همه فعالیت‌های فرزند خود در اینترنت را پایش می‌کنند. برخی نظارت خود را با اعمال محدودیت برای فرزند خود فراهم می‌کنند و گاهی اعمال محدودیت با نظارت تکنیکی اتفاق می‌افتد. به طور خلاصه با توجه به اهمیت نقش والدین در تعامل کودک و نوجوان با اینترنت می‌توان نقش والدین را در پنج گروه زیر تقسیم نمود [۸]:

- والدین با نقش فعال هنگام حضور در فضای مجازی
- والدین با نقش فعال در تأمین امنیت فضای مجازی
- والدین با نظارت محدودکننده
- والدین پایشگر
- والدین با نظارت تکنیکی

سوال پژوهشی ما در مورد گروه آخر والدین، یعنی والدین با نظارت تکنیکی است و می‌خواهیم بدانیم عکس‌العمل فرزندان در مورد چنین والدینی چیست. همچنین رابطه بین میزان تحصیلات والدین و اعمال نظارت تکنیکی را می‌خواهیم مورد بررسی قرار دهیم. به عبارت دیگر در این تحقیق به بررسی میزان ارتباط (همبستگی) تحصیلات اولیا با چک کردن تنظیمات خصوصی اینترنت فرزندان خود و همچنین ارتباط بین میزان چک کردن تنظیمات خصوصی اینترنت فرزندان توسط اولیا و نادیده گرفتن تنظیمات و دستورات توسط فرزندان پرداخته شده است.

۲- پیشینه پژوهش

این روزها، عصر توسعه ابزارهای ارتباط جمعی مانند رادیو، تلویزیون، ماهواره و از همه مهم‌تر تلفن همراه و اینترنت است. امروزه جوانان دارای محدودیت‌های گذشته نیستند و می‌توانند در هر جا که هستند با هر نقطه‌ای از جهان که بخواهند ارتباط برقرار نمایند و یا اطلاعاتی دریافت کنند. بنابراین هم اکنون زندگی در دنیای مجازی امری غیرقابل اجتناب برای بشر است. در دنیای مجازی افراد می‌توانند به راحتی در سبک‌ها و هنجارهای مختلف اجتماعی قرار گیرند و این امر سبب می‌شود میزان کنترل خانواده‌ها و مدارس بر آموخته‌های نسل جدید و نیز کیفیت و جهت‌گیری‌های آموزشی و تربیتی خانواده‌ها، مدارس و جامعه تحت تأثیر قرار گیرند. صادقیان در سال ۱۳۸۴ در مقاله خود بیان می‌کند که طبق طبقه‌بندی اتحادیه جهانی مخابرات، کشور ما در میان ۱۸۷ کشور جهان رتبه ۸۷ را در زمینه استفاده از اینترنت دارد. میانگین زمان صرف شده برای استفاده از اینترنت ۵۲ دقیقه در هفته است که ۳۵٪ استفاده‌کنندگان اینترنت را جوانان تشکیل داده‌اند [۱]. ستار زاده در سال ۱۳۸۶ اشاره می‌کند که با توجه به سرعت رو به رشد محبوبیت شبکه‌های دوست‌یابی در میان جوانان، جامعه ما رتبه سوم را در این زمینه کسب کرده است [۲].

بنابراین امروزه، شبکه‌های ماهواره‌ای، شبکه‌های مجازی و رسانه‌های مدرن در فرایند شکل‌گیری فرهنگ خانواده‌های ایرانی و جامعه تأثیرگذار شده‌اند. از جمله عوامل منفی که در این شبکه‌ها بسیار ترویج یافته‌اند و سبب تزلزل بنیاد خانواده و نهایتاً بنیاد جامعه می‌شوند عبارت‌اند از عادی‌سازی خیانت همسران به یکدیگر، عادی جلوه دادن روابط جنسی دختر و پسر پیش

با توجه به پیشینه بیان شده و با توجه به نقش اولیا در نظارت فعالیت‌های اینترنتی فرزندان، در این مقاله به بررسی میزان ارتباط بین سطح تحصیلات اولیا، نظارت آنان بر تنظیمات خصوصی اینترنت فرزند خود و عکس‌العمل فرزندان در مقابل نظارت اولیا پرداخته می‌شود.

۳- طرح پژوهش (روش تحقیق)

به‌طور کلی در این پژوهش سؤال اصلی به این صورت مطرح می‌شود که "آیا ارتباطی بین سطح تحصیلات اولیا، نظارت آنان بر تنظیمات خصوصی اینترنت فرزند خود و عکس‌العمل فرزندان در مقابل نظارت اولیا وجود دارد یا خیر" با توجه به این سؤال اصلی، سؤالات فرعی به‌صورت زیر ارائه شده است.

- ۱) آیا بین سطح تحصیلات اولیا و چک کردن تنظیمات خصوصی اینترنت فرزندان ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد؟
- ۲) آیا بین چک کردن تنظیمات خصوصی اینترنت فرزندان توسط اولیا و نادیده گرفته شدن فعالیت‌ها و نظارت‌های والدین توسط فرزندان مستقیم و معناداری وجود دارد؟

با توجه به اهداف این پژوهش تمرکز این مطالعه به روی والدین با سبک نظارت تکنیکی است. مورد مطالعه این تحقیق ۱۵۲ نفر از دانش‌آموزان ۱۵ تا ۱۷ ساله یک مدرسه دخترانه و اولیا آن‌ها در استان تهران هستند. تعداد دانش‌آموزان این مدرسه ۲۵۰ نفر بوده که با استفاده از فرمون کوکران حجم نمونه این پژوهش ۱۵۲ نفر بدست آمده است که از میان آنان ۱۰۰ نفر به پرسشنامه‌ها پاسخ داده‌اند. سپس با استفاده از نرم‌افزار SPSS16 میزان همبستگی بین سطح تحصیلات اولیا، نظارت آنان بر تنظیمات خصوصی اینترنت فرزند خود و عکس‌العمل فرزندان در مقابل نظارت اولیا بررسی شده است. برای بررسی اهداف این مطالعه از دو پرسشنامه، برای جمع‌آوری داده‌ها و نرم‌افزار SPSS16 برای تحلیل داده‌ها استفاده شده است. این پرسشنامه‌ها قبلاً در پروژه‌های EU Kids Online [۱۱] و e-safety [۱۲]. استفاده شده‌اند. در پروژه EU Kids Online [۱۳]، [۱۴]، از سه پرسشنامه مجزا برای معلمان، اولیا و دانش‌آموزان استفاده کرده‌اند که ما در این مطالعه فقط از دو پرسشنامه اولیا و دانش‌آموزان کمک گرفته‌ایم. پرسشنامه اول توسط اولیا و پرسشنامه دوم توسط دانش‌آموزان یک مدرسه دخترانه در استان تهران تکمیل شده است. روایی این پرسشنامه‌ها پس از ترجمه توسط برخی از اساتید تأیید شده و همچنین پایایی آن‌ها پس از جمع‌آوری، داده‌ها به کمک نرم‌افزار SPSS16 تجزیه و تحلیل شده است. آلفای کرونباخ پرسشنامه اولیا ۰.۹ و پرسشنامه دانش‌آموزان ۰.۷۲ است.

در این پژوهش حدود ۸۱٪ اولیا را مادران و حدود ۱۹٪ اولیا را پدران دانش‌آموزان تشکیل داده‌اند. همچنین گروه سنی دانش‌آموزانی که اولیای آن‌ها در گردآوری داده‌ها در این تحقیق همکاری نموده‌اند در نمودار ۱ نشان داده شده است.

سطح تحصیلات اولیای شرکت‌کننده در این پژوهش در نمودار ۲ نشان داده شده است.

نمودار ۳ نشان دهنده سطح تسلط اولیا به اینترنت است. به کمک این نمودار می‌توان دریافت که ۵۵٪ اولیا تا حدودی به اینترنت مسلط هستند، ۴۰٪ آن‌ها

یکی دیگر از این پروژه‌ها که توسط "برنامه اینترنت بهتر برای فرزندان اتحادیه اروپا"^۵ حمایت مالی شده است پروژه EU Kids Online است که در سال ۲۰۰۶ با مطالعه تحقیقات پیشین ۲۱ کشور اروپایی شروع به کار کرده است. در این پروژه ابتدا به شناسایی انواع خطرات و فناوری‌های مرتبط به آن در جوامع ذکر شده پرداختند، سپس در طی دو سال با ۲۵۰۰۰ کودک و نوجوان (محدوده سنی ۹ تا ۱۶ سال) و یکی از والدین آن‌ها مصاحبه حضوری کرده‌اند. در نهایت از سال ۲۰۱۱ به بعد به مطالعه Net Children Go Mobile (بعد سپار شدن فضای مجازی) پرداخته‌اند. در این قسمت از پروژه به مطالعه مزایا و معایب مواردی چون فرزندان و نوجوانان در فضای مجازی، خطرات و چگونگی واکنش به خطرات، بیان تفاوت خطر و آسیب، و در آخر نحوه‌ی واکنش فرزندان و نوجوانان نسبت به خطر پرداخته شده است. دو گزارش کامل برای مخاطبان فارسی زبان از این پروژه در مقالات همایون والا و پاکدامن در سال ۱۳۹۱ و همایون والا و همکاران در سال ۱۳۹۳ ارائه شده است [۹]، [۱۰].

در این پروژه نقش والدین در تعامل کودک و نوجوان با اینترنت به پنج گروه والدین با نقش فعال هنگام حضور در فضای مجازی، والدین با نقش فعال در تأمین امنیت فضای مجازی، والدین با نظارت محدودکننده، والدین پایشگر و والدین با نظارت تکنیکی تقسیم شده است [۸].

لیونگستون و همکارانش در سال ۲۰۱۷ در پژوهش خود به دو راهبرد^۶ میانجی‌گری والدین در هنگام استفاده کودکان از اینترنت رسیدند. راهبرد نخست نشان می‌دهد که والدین با نقش میانجی‌گری فعال سبب افزایش فرصت‌های آنلاین کودکان می‌شوند ولی در عین حال خطرات^۷ نیز افزایش می‌یابند. این راهبرد شامل استفاده روش‌های مطمئن جهت دریافت پاسخ مناسب برای اهداف کودکان در اینترنت است. این راهبرد زمانی استفاده می‌شود که اولیا و یا فرزند هر دو در انجام فعالیت‌های دیجیتالی مهارت دارند. راهبرد دوم که میانجی‌گری والدین با نقش محدودکننده است با خطرات کمتری برای کودکان همراه است ولی سبب می‌شود کودکان بسیاری از فرصت‌های قابل استفاده در اینترنت را نیز از دست بدهند. این راهبرد در درجه اول استفاده از رسانه‌های مناسب را برای کودکان مشکل‌ساز می‌کند و معمولاً زمانی استفاده می‌شود که والدین و یا کودک مهارت‌های دیجیتالی کمی دارند. بنابراین والدین به‌طور بالقوه بچه‌های آسیب‌پذیر را امن نگه داشته و در عین حال فرصت‌های آن‌ها در عرصه دیجیتالی را نیز محدود می‌کنند [۱۵].

سایمون و همکارانش در سال ۲۰۱۷ به بررسی میزان دانش والدین در زمینه فعالیت‌های آنلاین و همچنین تجربه‌های روبارویی فرزندان با خطرات آنلاین در اینترنت می‌پردازند. آن‌ها نشان می‌دهند که در میان ۳۵۷ نفر از جوانان با محدوده سنی ۱۳ تا ۱۷ سال، والدینشان دانش اندکی در مورد فعالیت‌های آن‌ها در اینترنت و خطرات موجود در اینترنت دارند. در این پژوهش میزان دانش مناسب مادرها از اینترنت و آسیب‌های اینترنتی نسبت به پدرها کمتر بوده است. در صورتی که چون معمولاً مادرها تعامل بیشتری با فرزندان دارند باید دانش بیشتری نسبت به این موضوع داشته باشند. سایمون و همکارانش بیان می‌کنند که با توجه به اهمیت این موضوع باید تحقیقات بیشتری در این زمینه انجام شود که به والدین نشان دهند؛ چه کاری باید انجام دهند تا بتوانند دانش مناسب در این زمینه را کسب کنند [۱۶].

۴- نتایج

بسیار به اینترنت مسلط هستند و فقط ۵٪ آن‌ها اصلا به اینترنت مسلط نیستند.

در این پژوهش با توجه به داده‌های به دست آمده و انجام آزمون همبستگی توسط نرم افزار SPSS16 نتایجی به دست آمده است که در بخش بعدی ارائه شده است.

۴-۱- رابطه بین تحصیلات والدین و چک کردن تنظیمات خصوصی اینترنت فرزندان

برای بررسی رابطه بین تحصیلات والدین و چک کردن تنظیمات خصوصی فرزندان توسط والدین از آزمون رگرسیون در نرم افزار SPSS16 استفاده شده است. جدول ۱ معنادار بودن رابطه بین تحصیلات والدین و چک کردن تنظیمات خصوصی اینترنت فرزندان را نشان می‌دهد. ضریب همبستگی بین تحصیلات والدین و چک کردن تنظیمات اینترنتی فرزندان توسط آن‌ها نشان‌دهنده همبستگی مثبت و معنی‌دار میان این دو متغیر است. ($\beta = 0.1$). بنابراین هرچه سطح تحصیلات والدین بیشتر بوده است، والدین بیشتر به چک کردن تنظیمات خصوصی اینترنت فرزندان خود پرداخته‌اند.

جدول ۱. جدول ضرایب همبستگی بین تحصیلات والدین و چک کردن تنظیمات خصوصی فرزندان توسط والدین

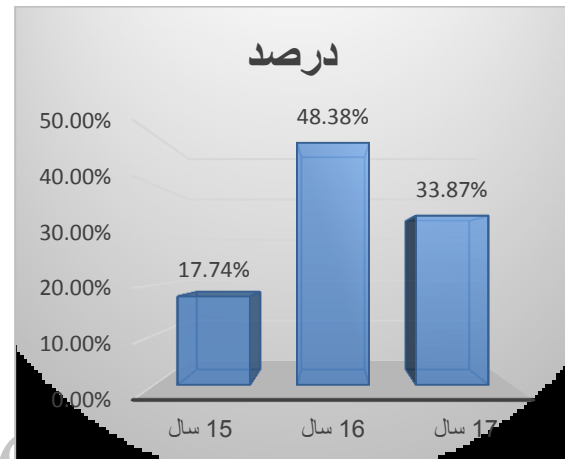
مدل	ضریب استاندارد نشده		ضریب استاندارد شده	T	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	Beta		
تحصیلات	۰.۹۹۲	۰.۱۳۵	۰.۱	۱۲.۲۵۸ ۰.۰۵۲	۰.۰۰۱

۴-۲- رابطه بین میزان نظارت والدین بر تنظیمات خصوصی فرزندان و نادیده گرفتن نظارت‌ها توسط فرزندان

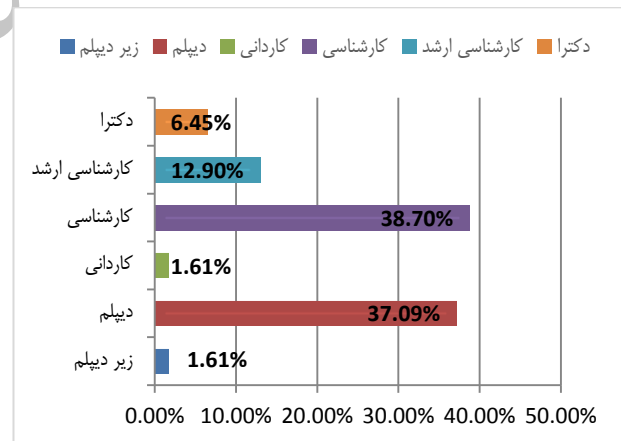
با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون رگرسیون می‌توان دریافت که رابطه معناداری بین میزان نظارت والدین بر تنظیمات خصوصی فرزندان و نادیده گرفتن نظارت‌ها توسط فرزندان وجود دارد. ضریب همبستگی بین میزان نظارت والدین بر تنظیمات خصوصی فرزندان و نادیده گرفتن نظارت‌ها توسط فرزندان، نشان‌دهنده همبستگی مثبت و معنی‌دار میان این دو متغیر می‌باشد ($\beta = 0.2$). بنابراین هرچه میزان نظارت والدین بر تنظیمات خصوصی فرزندان بیشتر شده است، نادیده گرفته شدن نظارت‌ها توسط فرزندان نیز بیشتر شده است.

جدول ۲. جدول ضرایب همبستگی نظارت والدین بر تنظیمات خصوصی فرزندان و نادیده گرفتن نظارت‌ها توسط فرزندان

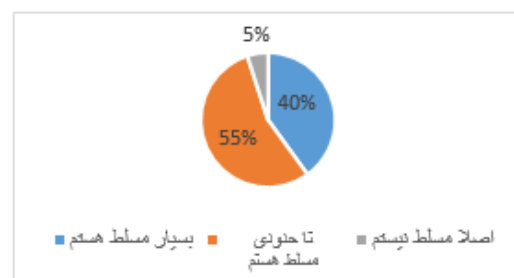
مدل	ضریب استاندارد نشده		ضریب استاندارد شده	T	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	Beta		
چک شدن اینترنت فرزندان توسط والدین	۰.۱۳۰	۰.۲۷۶	۰.۲	۴.۸۶۹ ۰.۸۲۸	۰.۰۰۱

نمودار ۱. گروه سنی دانش آموزان

نمودار ۲. سطح تحصیلات اولیای شرکت کننده در این پژوهش

نمودار ۳. میزان تسلط اولیاء به اینترنت

۵- بحث و نتیجه گیری

این توصیه به ویژه برای والدین با سطح تحصیلات بالا حائز اهمیت است. زیرا نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، هرچه میزان دانش و تحصیلات اولیاء بالاتر رود؛ اعمال کنترل والدین به روی فیلتر کردن بعضی سایت‌ها، دنبال کردن سایت‌هایی که فرزندشان دیده‌اند، محدود کردن ساعات استفاده از اینترنت و استفاده از فیلتر شکن‌ها برای حفظ سلامت فرزند خود در اینترنت افزایش می‌یابد.

علاوه بر آن به اولیا در همه مقاطع تحصیلی توصیه می‌شود در جهت تامین امنیت فرزندان، خانواده و جامعه خود با انجام مطالعات و یا شرکت در جلسات آموزشی، رسانه‌ها و غیره سطح آگاهی خود را از خطرات و آسیب‌های اینترنت برای فرزندان و نوجوانان بالا برده و از این طریق به افزایش امنیت فرزندان خود در اینترنت کمک کنند. چراکه تنها والدین مطلع می‌توانند نقش فعال در آگاهی بخشی به فرزندان خود داشته باشند.

در دنیای پیشرفته امروز، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی در جوامع مختلف جایگاه ویژه‌ای در میان دانش‌آموزان پیدا کرده‌اند. اگر از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی به روش‌های درستی استفاده شود، می‌تواند فواید بیشماری برای افراد و جوامع داشته باشد. اما اینترنت و شبکه‌های اجتماعی می‌توانند به راحتی به روی ابعاد فردی و اجتماعی زندگی بشر تأثیر منفی نیز بگذارند. اثرات این شبکه‌ها ابتدا به روی شکل‌گیری هویت فرد اثر گذاشته سپس ممکن است به روی ابعاد اقتصادی و سیاسی جوامع نیز تأثیر بگذارد. بنابراین هر فردی مخصوصاً والدین باید قبل از استفاده از اینترنت، در مورد دنیای مجازی اطلاعات کافی داشته باشد تا بتواند، خود، فرزندان خود، خانواده و اجتماع را از رویارویی با مشکلات مالی، اجتماعی، جسمی و روحی حفظ نماید.

با توجه به نتایج به دست آمده در این پژوهش می‌توان بیان کرد که هر چه میزان تحصیلات والدین بالاتر رود توجه آنان به چک کردن تنظیمات خصوصی اینترنت فرزندان خود بیشتر می‌شود زیرا این دو متغیر در بازه اطمینان ۹۵٪ باهم، همبستگی مثبت دارند ($p\text{-value} = 0.001$). این نتیجه بدان معنا است که اگر میزان تحصیلات والدین یک درجه افزایش پیدا کند، میزان چک کردن تنظیمات خصوصی اینترنت توسط والدین ۰.۱ افزایش می‌یابد. همچنین از روی آزمون انجام شده مشاهده می‌شود که میان توجه والدین به چک کردن تنظیمات خصوصی فرزندان و نادیده گرفتن تنظیمات و تذکرات والدین توسط فرزندان در بازه اطمینان ۹۵٪ همبستگی مثبت وجود دارند. یعنی اگر توجه اولیا به امنیت فرزندان در فضای مجازی از طریق چک کردن تنظیمات اینترنت فرزندان یک واحد بیشتر شود، میزان عکس‌العمل منفی فرزندان ۰.۲ افزایش می‌یابد. در این صورت می‌توان دریافت که فرزندان کمتر به اهمیت خطرات فضای مجازی توجه کرده و از هر راهی برای نادیده گرفتن نظارت‌ها و محدودیت‌های ایجاد شده توسط والدین استفاده می‌کنند.

بنابراین با توجه به نتایج به دست آمده از این مطالعه و همچنین نقش والدین در تعامل فرزندان و نوجوانان با اینترنت که به گروه‌های والدین با نقش فعال هنگام حضور در فضای مجازی، والدین با نقش فعال در تامین امنیت فضای مجازی، والدین با نظارت محدودکننده، والدین پیش‌گیر و والدین با نظارت تکنیکی تقسیم می‌شوند، موارد زیر به اولیا توصیه می‌شوند:

نتایج نشان می‌دهند که والدین تنها به کمک سبک نظارت تکنیکی نمی‌توانند فرزندان خود را در اینترنت نظارت کنند. زیرا با انتخاب این سبک توسط والدین، فرزندان تلاش می‌کنند با استفاده از روش‌های مختلف از این نظارت‌ها فرار کنند. بنابراین به اولیایی که تنها از سبک نظارت تکنیکی استفاده می‌کنند توصیه می‌شود از سبک‌های دیگر والدگری نیز مانند "سبک والدین با نقش فعال هنگام حضور در فضای مجازی" و "سبک والدین با نقش فعال در تامین امنیت فضای مجازی" استفاده نمایند. این بدان معنا است که والدین می‌توانند به کمک روش‌هایی مانند نشستن در کنار فرزند خود در هنگام استفاده از اینترنت، آگاه ساختن وی از خطرات موجود در اینترنت و تشویق وی به کشف و یادگیری در اینترنت، علاوه بر تشویق فرزند خود به استفاده از اینترنت، سلامت فرزندان خود را در این فضا تضمین نمایند.

مراجع

- [۱] صادقیان، غفت، "تأثیر اینترنت بر فرزندان و نوجوانان"، مجله الکترونیکی نما، شماره ۴، تهران، ۱۳۸۴.
- [۲] ستارزاده، داوود، "بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر اعتیاد به اینترنت و پیامدهای آن"، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی. شماره چهاردهم، ۱۳۸۶.
- [۳] رحیمی، محمد؛ شکرپیگی، عالیبه؛ ساروخانی، باقر؛ حضرتی صومعه، زهرا؛ مجله پژوهش نامه اسلامی زنان و خانواده، سال پنجم - شماره ۸ علمی-پژوهشی، ۲۵ صفحه - از ۱۴۵ تا ۱۶۹.
- [۴] یاسمین‌زاد، عرفان؛ آزادی، اکرم؛ امویی، محمدرضا "فضای مجازی، امنیت اجتماع ی، راهبردها و استراتژیها، همایش ملی صنایع فرهنگی نقش آن در توسعه ی یدار"، ۱۳۹۱.
- [۵] گیدنز، آنتونی، جامعه شناسی، ترجمه حسن چاوشیان، نشرنی، تهران، ۱۳۸۶.
- [۶] سجادیان، ایلناز، "ارتباط بین افسردگی و انزوای اجتماعی کاربران اینترنت نوجوان و جوان با مدت‌زمان روزانه معمول کاربری اینترنت"، دو فصلنامه علوم رفتاری، جلد ۴، ۱۳۸۵.
- [۷] مشایخ، مریم، "بررسی رابطه احساس تنهایی با نوع استفاده از اینترنت در گروهی از دانش‌آموزان دبیرستانی"، تازه‌های علوم شناختی، سال ۵، شماره ۱، ۱۳۸۳.
- [۸] همایون والا، الهه؛ علویان قوانینی، ساناز، "بررسی میزان آگاهی والدین و میزان اطلاع‌رسانی به فرزندان در مورد فضای مجازی، آسیب‌های آن و ابزارهای تامین امنیت در فضای مجازی"، دومین همایش فضای مجازی پاک، ۱۳۹۴.
- [۹] همایون والا، الهه؛ پاکدامن، شهلا، "تعامل فرزندان و نوجوانان و چگونگی واکنش آنها به خطرات، مطالعه تطبیقی کشورهای اروپایی"، کنگره بین‌المللی خانواده و جهانی شدن، ص ۳۵۹_۳۶۱، تهران، ایران، ۱۳۹۱.
- [۱۰] همایون والا، الهه؛ چهارقدچی مطلق، مهلا؛ سهامی شیرازی، زهرا؛ صالحین، محیا، "نقش والدین در تامین سلامت فضای مجازی برای فرزندان و نوجوانان (مطالعه کشور های اروپایی)"، اولین همایش فضای مجازی پاک، ۱۳۹۳.
- [11] Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. and Ólafsson, K.. Technical Report and User Guide: The 2010 EU Kids Online Survey. LSE, London: EU Kids Online. 2011.
- [12] Sharples, M., Graber, R., Harrison, C., & Logan, K. E-safety and Web 2.0 for children aged 11–16. *Journal of Computer Assisted Learning*, 25(1), 70-84. 2009.

- [13] Livingstone, S., EU Kids Online. EU Kids Online: findings, methods, recommendations. EU Kids Online, LSE, London, UK. 20014.
- [14] Livingstone, S., Ólafsson, K., O'Neill, B., Donoso, V., EU Kids Online. EU Kids Online: Towards a better internet for children. EU Kids Online, LSE, London, UK. 2012.
- [15] Livingstone, S., Ólafsson, K., Helsper, E. J., Lupiáñez-Villanueva, F., Veltri, G. A., & Folkvord, F. (2017). Maximizing opportunities and minimizing risks for children online: The role of digital skills in emerging strategies of parental mediation. *Journal of Communication*, 67(1), 82-105.
- [16] Symons, K., Ponnet, K., Emmery, K., Walrave, M., & Heirman, W. (2017). Parental knowledge of adolescents' online content and contact risks. *Journal of youth and adolescence*, 46(2), 401-416

زیر نویس ها

¹ cyberbullying

² Anthony Giddens

³ www.EUKidsonline.net

⁴ www.internetsafetyproject.org

⁵ EC's Better Internet for Kids

<http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/creating-better-internet-kids>

⁶ [internet-kids](#)

⁷ strategy

risks

Archive